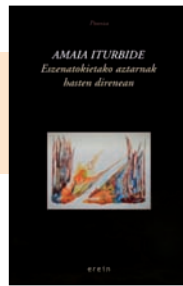

Liburuak

KRITIKA

Eszenatokiko aztarnak hasten direnean.
Amaia Iturbide.
Erein. 168 orrialde. 15 euro.

Helduen literatura
Igor Estankona

Leku propio bat

HERMETISMOTIK eta poesia kriptiko xamarretik arintasunera momentu batean pasarazten zaitu Amaia Iturbidek *–Eskaileren bi aldeetan* (1986), *Itzulbidea* (1992), *Gelak eta zelaiak* (1994), *Lore mutuak eta tuaren ezkontzak* (2006)–. Azken *Labirintoaren orduak* (2008) ere ezin izan genuen zehatz definitu, hainbeste poesia ezin laburbildukeran. Eite klasikoa, arteari egindako erreferentziak, erritmo pausatua... suabe sarraraziko zaitu barrura Iturbidek, baina apurka-apurka kiribiltzen ikusiko duzu hizkuntza, kolorez betetzen lerroak, irudiz burua: “Stanley Kubricken *A clockwork orange* erakusten,/ kiosko-collageak/ kartel-simulakroak edo/ kale-museoak/ leku propio bat betetzen zuten”. Horrela da Iturbideren estiloa, batzuetan hanpata, beste batzutan pop, leku propio eta berezi bat asmatu duena irudimena aske erabiltzeko.

Poemategia ontzeko lanabes behinena sinboloa izan da. Idazleak berak ere badio zein motakoa den sinbolismo hori, errealitatek eratorria: “Hasierako sinbolismo mugagabe edo urrun batetik egunerokotasun bati atxikitako sinbolismoraino doa. Sinbolismoak ere errealitatearen parte baitira”.

Hitzaren zentzu hertsia baino harago eta sakonago jo behar da, beraz, osorik ulertzeko esanahia. Begi bistakoaren eta hiztegi-definizioaren etsaia da *Eszenatokiko aztarnak hasten direnean*, sentsibilitate faltsuaren kontrakoa, deskripzio objektiboa gainditzeko duena. Iturbidek hizkuntza poetikoa ezagutza-hizkuntza moduan erabili du, nahasteen eta sentsazio berrien bila: “Azoka betean dut sagarra barruan/ patioaren ezkutuan/ maskararen atzealde hutsean”.

Halabarrez, irakurketak ere irekia eta aurrejuzkurik gabea izan behar du. Ahaztu ezazu gauzen forma erreala, egin kasu poetari, berarekin sartu logikarik ez duen beste logika batek agintzen duen lurraldera. Era horretan soilik uki dezakezu zuk, liburura hurreratu zaren horrek, idazlearen subkontzientea. Inoiz Parnasoko edertasuna kausituko duzu eta beste batzuetan, artifiziala eta itsusia denaren bitartez, mundu futurista ezinezko bat. *Labirintoaren orduak* gomendagarria zela esan bagenuen, finagoa iruditu zaigu oraindik *Eszenatokiko aztarnak hasten direnean*. Komunean dute hitz itxuraz suabeekin ideia indartsuak adierazteko gaitasuna, metafisikarako joera, hoscidetasunaren erabilera eta erritmoaren domeinua, baina oraingoan pauso bat egin du aurrera idazle bilbotarrak, norabideari eutsiz.

Euskal Herria zer den, eta nola nahi genukeen

Galdera bi daude Elkar argitaletxeak argitaratu duen *Euskal Herria: errealitatea eta utopia* liburuaren abiapuntuan. “Zer da Euskal Herria?” galdera, batetik; eta “zer nahi dugu izatea?” bestetik. Errealitatea eta desira, alegia. Galdera horiei erantzuten saiatu dira Pako Aristi, Joxe Azurmendi, Brian Currin, Joseba Zulaika eta Juan Jose Ibarretxe.

Alderdikrazia, bake-prozesuetako esperientzia, demokraziaren erronkak, ETAre historia, hainbat kontzepturen (adiskidetzea, erruduntasuna...) gaineko eztabaida... aurkituko ditu irakurleak orriotan. Liburu egile horiek EHUREn 2011ko Udako Ikastaroetan egindako ekarpenak bilduta osatu dute. ■

Euskal Herria... Batzuen artean.
Elkar.
208 orrialde.
20 euro.

Zamorako kartzelaren historia

1960ko hamarkadaren bukaeratik 1970ekoaren erdialdera, Frankismoaren gogorrak pairatzen ari zen Hego Euskal Herria eta apaiz talde batek erregimen totalitario horri aurre egin nahi izan zion. Sermoiak esan zituzten, testuak idatzi zituzten, gose grebak eta itxialdiak egin zituzten eta apurka-apurka erresistentziaren ikur bihurtu ziren. Baina halako injustizien aurrean ahotsa goratzen duenari sarri tokatzen zaio errepresioa eta kartzela pairatu beharra. Hala gertatu zitzaizen Txalaparta argitaletxeak publikatu duen liburu honetako protagonistei ere: *Zamorako apaiz-kartzela* liburuan, haien historia bildu dute, horretarako dokumentazio zabala erabiliz. ■

Zamorako apaiz-kartzela.
Batzuen artean.
Txalaparta.
404 orrialde.
20 euro.

